ILEANA MĂLĂNCIOIU - LIFE AND DEATH LYRICS

Bianca CRUCIU
"Petru Maior" University of Târgu-Mureș

Abstract: In Ileana Malancioiu's lyrics there are a lot of sacred, religious symbols and motifs.Her work offers rich possibilities of analyses.At the some times her lyrics is a life and death lyrics .

Keywords: faith, symbols, poems, death, life.

Caracterizată de către Eugen Barbu că fiind „o fată venită de la ţară, cu o credinţă lirică ce poate convinge pe mulţi „poezia Ilenei Malancioiu nu pare să fie prea comodă, spre deosebire de poezia Anei Blandiana sau Gabriela Melinescu." [1]

Poezia ei îţi dă senzaţia unei dureri neexteriorizare, o poezie plină de suferinţă, trauma, o poezie a multor neîmpliniri, a unei vieţi frământate, hăituite chiar.

Lirismul ei se naşte din exasperări, interiorizări halucinatorii, tristeţe, spaime, adesea din privelişti ale morţii.[2]

Cauza acestor considerente este în primul rând sistemul greu de înţeles şi mai mult, greu de acceptat. Dumnezeu nu se relevă Ilenei Malancioiu direct şi imediat. El este perceput doar prin simboluri destul de simple.

Se ştie că poezia trebuie să fie condiţionată de o împlinire în sine. În cazul Ilenei Malancioiu împlinirea poeziei constă într-o subtilă putere de sugestie pozitivă, în opoziţie chiar cu un negativism poetic cu atmosfera sumbră prin care se întrevede doar un licăr de lumină.[3]

Ca şi la Bacovia este prezent peisajul autumnal putred, atmosfera apăsătoare, coloritul cenuşiu, prezente şi absenţe deprimante chiar situaţii de coşmar care dau poeziei" o ţesătură aspră, greu inteligibilă, greu acceptabilă".[4] Creaţia ei trădează afinităţi structurale cu simbolismul şi expresionismul dar nu se poate spune că s-ar înregimenta în vreunul.[5]

Eugen Negrici în Prefaţa la antologia" Urcarea muntelui" sublinia că „ceea ce şochează la Ileana Malancioiu este chemarea obsesivă a unui tărâm straniu, atracţia celeilalte lumi, căutate, invocate, evocate în imaginar cu o anume, crudă, neînduplecată, stridentă îndârjire. Deprinderea de a bântui statornic printre himere într-o nesfârşită scaldă în ape înlesnite de vedenii a morţilor, capacitatea de a grăi mereu printr-un fel de dezaxare sacră –o poartă de intrare în această lume nălucită presupun iniţierea într-un alt mod de a simţi realitatea, precum şi anumite modificări specifice percepţiei. „[6]

Dacă este să vorbim despre universul din poezia Ilenei Malancioiu nu putem face abstracţie de aprecierile lui Ion Holban care spunea că „nu e nici tărâmul celălalt din basm,

[1] Eugen Barbu, *O istorie polemică a literaturii rom*âne ,ed. Eminescu.Bucuresti,1975
[2] Dumitru Micu, *Istoria Literaturii Române ,de la creaţia populară la postmodernism* ,ed.Saeculum I.O.2000,p.361
[3] Ileana Malancioiu, Poeme ,ed .Albatros, Bucureşti ,1980 ,cu un Cuvant inainte de Lucian Raicu,p.5
[4] Idem. p.361
[5] Idem. p.362
[6] Ion Holban, Literatura română de azi ,ed.TipoMoldova ,p.135,apud Eugen Negrici ,Prefata la antologia Urcarea Muntelui de Ileana Malancioiu

BDD-A21880 © 2014 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 16:55:17 UTC)

nici departele eminescian deşi păstrează explicite legăturile cu acestea; e o altă lume sau, poate această lume, preajmă (re) formulată după desenul lăuntrului unde se întâlnesc pentru a se completa publicistul şi eseistul”[7]

Întâlnim în poezia ei ideea că fiinţă umană are de parcurs „un drum şi o cale „[8]pe care tot Ion Holban o defineşte ca fiind „o diferenţă specifică între două concepte care îi generează poezia. [9]Această” cale şi drum” poate reprezenta drumul fiinţei interioare spre lumea de dincolo, drumul ca o rostogolire implacabilă asemeni „universului boilor tineri” [10]

Fiinţa umană de când se naşte pe pământ, are un drum al ei de parcurs, personalizat, plin de evenimente imprevizibile cărora trebuie să le facă faţă. Calea pe care se merge poate fi una îngustă sau largă.Se pare că Ilenei Malancioiu i-a fost hărăzită o cale mai puţin albă dar luminată.

Poezia ei trăieşte între umbre-întuneric şi puţină lumină. Dacă nu am fi radiografiat profilul ei biografic am fi fost tentaţi să o credem simpatizantă a lui Nietzsche prin înclinaţia uneori spre negativism.

Unii cercetători au apreciat că în poezia Ilenei Malancioiu se întrevede existenţa unui „regim teluric” (diurn-nocturn) pe care se circumscrie drumul „boilor tineri” precum şi cel al sturionilor spre izvoare, astfel boii şchiopătează şi îngenunchează în jug pe drum pe când sturionii mor după ce au ajuns la izvoare. [11]

Dualitatea diurn-nocturn poate să reprezinte o configurare imagistică a binelui după care se tânjea şi a răului pe care trebuia să-l înfrunte poetă sau pur şi simplu încredinţarea existenţei ca principiu a Luminii şi întunericului ceea ce putea duce la o liniştire sau cel puţin la o consolare interioară. Sintagma ‘ boi tineri ne duce cu gândul la folosirea expresiei în chip simbolic.

Credem că ar putea fi vorba despre o generaţie care nu poate accepta principiile unui regim cu care nu se puteau împăca. Fiind sub jug, îngenunchează. Jugul poate fi văzut ca sistem totalitar, apăsător. Un alt simbol este sturionul, peştele, care ştim că este simbolul creştinismului. În cazul nostru sturionii pot fi cei persecutaţi de regimul comunist.

Un alt element prezent în poezia ei este Apa. În creştinism apa este ilustrată ca element primordial în creaţia lumii. Ea era asociată cu Duhul Sfânt care se purta deasupra apelor, dar şi ca element eshatologic, semn al împlinirii actului de mântuire a omului la sfârşitul timpurilor, dar şi ca simbol al restaurării şi înnoirii spirituale şi izvor de sfinţenie, care spală păcatul originar prin Botez.[12]

Ca element purificator, apa este elementul vital care întreţine viaţa. O forţă care reface unitatea dintre cer şi pământ, legătura dintre om şi Dumnezeu. Ea determină o preschimbare a lumii păcătoase, trecerea ei spre o altă existenţă. [13]Este elementul curăţirii al purificării, al devenirii intru frumos şi împlinire. Poeta mărturiseşte că ea însăşi se scaldă în apă căpătând viaţa spunând:” Pe lângă apă unde m-am scăldat/De la naştere [...] „(Asemenea)

Fântână, un alt simbol sacru (ca ispăşire şi ca simbol al purificării) este preluat din viaţa tradiţională românească. Apa fântânii aduce cu sine puteri regeneratoare şi purificatoare, aduce energiile benefice din adâncuri. Ea este asociată feminităţii, maternităţii (care stă în

[7] Idem.p.135
[8] Ibidem.p.135
[9] Idem.p.136.
[10] Ibidem.p.136.
[11] Ion Holban .Op.cit.p.136.
[12] http://www.ro.tezaur-romanesc.ro/arhitectur259-539259r259neasc259/-semnificaia-apei-si-fantana-ca-simbol-sacru-n-viata-trad.
[13] Idem, http://www.ro.tezaur-romanesc.ro/arhitectur259-539259r259neasc259.

BDD-A21880 © 2014 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 16:55:17 UTC)

legătură cu teluricul), este asociată fecundităţii, reprezentând substanţa primordială din care au luat fiinţă toate formele.

Lângă fântâna se săvârşeau anumite ritualuri. Se făceau rugăciuni, ceremonii de fertilizare, practici pentru aducerea ploii..

Fântâna este asociată apei ca simbol al fecundităţii în diverse practici premaritale şi maritale, dar şi loc de întâlnire al omului cu Dumnezeu (Sfânta Scriptură)(Facere, Ioan). Cele spuse mai sus pot să fie completate cu versurile poetei conform căreia" O lume de apă încet îşi arată/Şuvoaiele ei trecătoare. /Prin lumea de apă iubită pierdută/Asemenea chipului meu din fântână/Cu cât îmi plec fruntea cu-atât se ridică/Din marea şi blândă ţărână/Şi-atuncea când chipul meu trece în apă/Şi faţa mea pală în ea se opreşte/Pe trupul meu ud că de-o ploaie eternă/Figura de umbra-şi lipeşte" (Fântâna)

După cum tot ce este sacru şi sfânt se poate exprima prin simboluri, un at element sacru este Izvorul sau simbolul apei curgătoare. Izvorul, apa curgătoare „este păstrătoarea tainelor ancestrale"[14]

Izvorul este sursă de viaţă dar şi de moarte, apa de izvor element vital, existenţial dar şi ca element al morţii prin înec." În izvor s-arată moartă/Când m-aplec să beau/Şi mă fac că-i fruntea mea/... /Ca un Christ pe un ştergar/De făcut minuni cu el „/(În izvor)

Ca şi la Blaga şi la Ana Blandiana, tema trecerii a vieţi şi a morţi, a sufletului este evidenţiată şi în poezia Ilenei Malancioiu

În „Păsările câmpului", poeta are reperele credinţei, ştie că există Dumnezeu şi că omul este o fiinţă dihotomică alcătuită din trup şi suflet care la rândul lui are gândire (raţiune), voinţă şi sentiment. După moarte, trupul merge în pământul de unde a fost luat iar sufletul păstrându-şi conştiinţă, merge la Dumnezeu care l-a dat, urcând în veşnicie.

Sufletul este elementul primordial care prin moarte stă despărţit de trup.. Ele ca şi oamenii nu ştiu când mor. „Păsările câmpului nu se ştie când mor/Le-ngroapă frunza şi le plânge vântul, /Doar sufletul de trupuri despărţit/Mai bântuie o vreme prin copaci/În preajma cuibului unde-au trăit". Prin aceste versuri, poeta ştie din învăţătura tradiţională de credinţa că sufletul după ieşirea din trup mai stăruie încă trei zile la streşina casei şi vizitează toate locurile pe unde a umblat cât a fost în viaţă pe pământ. Din aceste versuri se poate deduce asemănarea omului pe care o face poeta cu păsările câmpului. Destinul lor este ca şi al omului „Păsările câmpului nu se ştiu când mor" le îngroapă frunza şi le plânge vântul". (Păsările Câmpului)

Provenind din lumea rurală, a satului, Ileana Malancioiu, cunoaşte foarte bine tradiţiile, ritualurile, le stăpâneşte dar le şi explică în poeziile sale precum în „Obicei". „La şapte ani se dezgroapă morţi/Se pune os lângă os în cutii/Şi chiar când osul frunţii li s-a ros/Se plâng că oamenii întregi şi vii/Trei zile stau la loc de închinare/Şi se aduc flori la capetele lor/Şi li se spune cin's-a mai născut/Şi li se dau în grijă cei ce mor". /(Obicei).

Suferinţa, marginalizarea, neîmplinirea sunt exprimate în poezia Ilenei Malancioiu în modul cel mai vizibil. Suferinţa personală generează însingurare, lacrimi, dacă nu, chiar deprimare.

Ea vede nedreptăţile unui sistem pe care îl consideră hain şi fără Dumnezeu, fără suflet şi-şi doreşte să aibă un loc anume al ei: „Să am un loc al meu anume/Unde să plâng dacă se poate/Cu capul sprijinit în palme/Şi nimenea să nu mă ştie/Când lacrimile arse-mi urcă încet până la piept şi cresc/Şi trec apoi deasupra lui şi se înalţă spre bărbie". Probabil prea demnă şi pudică în sentimente, doreşte să sufere cu demnitate, să plângă dar nimenea să nu o ştie. Ea-şi doreşte spunând: „Să simt că începe să urce-ncet această plângere prelungită/Şi nu e nimeni să mă scoată din ea/şi încep să ţip/Cat pot către pereţii care se clătină- mprejur de parcă/Au fost ziditi dintr-o greşeală pe o temelie de nisip". (Dorinţa) Ea ştie că prin lacrima, plâns, se

[14] http://egophobia.ro/11/critica.htm

BDD-A21880 © 2014 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 16:55:17 UTC)

purifică, se curăţeşte, dobândeşte linişte. Este convinsă că plânsul poate rezolva multe, lăcrima şi rugăciunea sau rugăciunea înlăcrimată, poate zidi liniştea în sufletul răvăşit care se teme.

Un simbol al singurătăţii (al însingurării) este simbolul cucului. Poeţii din perioada comunistă se simţeau însinguraţi, victime ale unui sistem. „Se strigă cucul singur a nu ştiu câta oară/Şi îşi răspunde singur stigându-se mereu/Şi strigătul izbeşte în el fără să vrea/Şi îl îngân să creadă că nu mai este singur/Ci are cuibul său în casa mea”. (Cântecul Cucului) Este vorba de acea singuratate-exilică „la tine acasă” care dispare odată cu dispariţia regimului totalitar.

Un alt simbol este cel al bufniţei, ca simbol al înţelepciuni dar şi ca prevestitoare a morţii. Există în tradiţie o tâlcuire conform căreia cântecul bufniţei prevesteşte plecarea, moartea cuiva. „De două nopţi aud cântând cioica/Şi aş vrea să dau cu pietre-n ea să fugă, /... /Dar nu se poate alunga cu pietre/Şi nu se ştie pentru cine cânta” (Cioica).

Deşi poezia ei uneori incomodă poartă pecetea timpului în care a trăit marcând-o. Uneori asistăm la o schimbare de registru în ceea ce priveşte stările pozitive şi negative. Stările negative fiind oarecum predominante într-o bună parte a poeziei sale

În poemul Vis, ea se destăinuie că ştie „Să cânte pe inimă ca pe o frunză de fag”. Inima este organul vital al omului în şi din care intră şi ies sentimentele de iubire, ura, discordie, repulsie. Poeta are conştiinţa responsabilităţi sale când zice „Stau oamenii-n drum să mă audă cum cânt, /Şi se întreabă ce pasăre sunt”, ea ştie că este o pasăre care îşi cântă singurătăţile şi durerile celor care o ascultă.

Prin poezia sa Ileana Mălăncioiu pare să fi trăit într-o lume a vieţii şi a morţii. Moartea o înfioară, o deprimă. „Eu rămân tăcută-n preajma trupului ce se lungeşte/Şi se leagănă în aer parcă anume ca să ştiu/Că din el acum se vede doar o umbră şi o lumină/Dată de acea putere de a fi fost odată viu/Dar lumina este rece şi încep să mă cutremur/Ca în jur nu văd nimica şi încep să-i dau ocol/Până când se rup în noapte funiile de pe oase/Şi dispare fără urmă trupul atârnat în gol” (Boul jupuit).

Un alt element religios este rugăciunea, un alt fel de rugăciune decât am fi tentaţi să credem. O rugăciune pentru semeni, ca o luare aminte a unei învăţături/avertizare:” Cine crede în răpire răpit să fie/Cine crede în gresie, gresie cenuşie să fie/, cine crede în ochiul tău să se zbată/Ca pleoapa lui vie şi adevărată/”. Ultima strofa poate fi privită ca o rugăciune protest în care poeta declară şi se subînţelege subtil că, nu mai are nimic de pierdut în această lume:” Nu pot trece neştiută prin lume/Luaţi-mi aura ei diafană, /Luaţi-mi clopoţeii şarpelui, /Luaţi-mi degetul de pe rană.” Primul vers sugerează un crez personal, acela al unicităţii persoanei cu atât mai mult al poetei, al insului care lasă ceva în urma lui şi spune „Nu pot trece neştiută prin lume”.Se adresează apoi acelora pe care-i îndeamnă să-i ia „aura lumii” adică frumuseţile lumii, apoi „clopoţeii şarpelui” adică înţelepciunea, raţiunea, gândirea, şarpele este simbolul înţelepciunii, motivul şarpelui preluat din Sfânta Scriptură. În ultimul vers cuvântul rana semnifică durerea, neîmplinirea iar degetul depe rană poate fi credinţa care ajută, mângâie.

Poezia” Cântec de bucurie” este singura poezie in care se intalneste cuvantul bucurie „Cântec de bucurie că ori încotro mă duc/Duhul tău mă întâmpină blând şi îmi spune/Ca din el vin şi-n el mă voi întoarce/În ceasul în care soarele meu va apune/E amiază şi soarele este încă sus/şi mă uit cum razele lui cad mereu/ca nişte săgeţi ascuţite pe care/le frânge încă osul pieptului meu/O cât de bine este să le vezi izbind/în pielea înnegrită asemeni scoarţei unui copac. Aici se pare a fi o sintetizare a credinţei în Dumnezeu, recunoaşterea Lui, omniprezentă,” ori încotro mă duc duhul tău mă întâmpină blând”, recunoaşterea ca şi Creator al lumii şi al omului” că din El vin şi –n el mă voi întoarce “şi conştientizarea faptului că suntem trecători, călători pe acest pământ, lumea aceasta este una de trecere spre Cealaltă “mă voi întoarce în ceasul când soarele meu va apune “

BDD-A21880 © 2014 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 16:55:17 UTC)

BIBLIOGRAFIE

1. Dumitru Micu, Istoria *Literaturii Române, de la creaţia populară la postmodernism*, ed. Saeculum I.O., Bucureşti, 2000;

2. Eugen Barbu, *O istorie polemică şi antologică a literaturii române de la origini până în prezent, Poezia română contemporană*, ed. Eminescu, 1975;

3. http://www.ro.tezaur-romanesc.ro/arhitectur259-539259r259neasc259/-semnificaia-apei-i-fntna-ca-simbol-sacru-n-viaa-tradiio

4.. http://egophobia.ro/11/critica.html5

5. Ileana Malancioiu, *Poeme*, ed. Albatros, Bucureşti, 1980, cu un Cuvânt înainte de Lucian Raicu, p.5

6. Ion Holban, *Literatura Română de azi. Poezia Proză*, ed. Tipo Moldova, Iaşi 2012;

BDD-A21880 © 2014 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 16:55:17 UTC)